

ANALİTİK FELSEFE OKUMALARI

Yasin Ramazan
Fatma Zehra Selvi

Proje Kitaplığı: 1

ESki
Yeni
YAYINLARI

Eskiyei Yayınları: 220

Proje Kitaplığı: 1

ANALİTİK FELSEFE OKUMALARI

Dr. Yasin Ramazan BAŞARAN

Fatma Zehra SELVİ

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Proje Editörü: Abdullah Yasir CAN

Proje Koordinatörü: Hayrunnisa AKGÜN

Redaksiyon: Cüneyt YAŞAR

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt

NY MATBAACILIK YAYINCILIK

Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA

Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Ocak 2024

ISBN: 978-625-6781-32-0

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1

Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60

Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

ANALİTİK FELSEFE OKUMALARI

Yasin Ramazan
Fatma Zehra Selvi

Ankara 2024

Dr. Yasin Ramazan BAŞARAN

Ankara doğumlu. 2008 yılında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesini bitirdi. 2009'da yüksek lisans ve doktorasını yapmak üzere ABD'ye gitti. İndiana Üniversitesi Bloomington'da felsefe ve din çalışmaları alanındaki doktorasını 2018'de "Nature, God, and Creation: A Necessitarian Case" (Doğa, Tanrı, ve Yaratma: Zorunlulukçu Bir Yaklaşım" başlıklı teziyle tamamladı. Din felsefesinin çeşitli konuları dışında, doğa felsefesi, bilim felsefesi ve eleştirel düşünme gibi alanları da kapsayan yayınlanmış çalışmaları arasında şunlar bulunmaktadır: *Metaphysics of Extraordinary (Olağanüstünün Metafizigi)*, *God of Ibn Sina – Immutable yet Responsive (İbn Sina'nın Tanrısı – Değişmez ama Cevap Verir)*, *The Idea of Subjective Faith in al-Maturidi's Theology (Maturidi'nin Anlayışında İmanın Sübjektifliği)*, *Avicenna on the Soul's Power to Manipulate Material Objects (İbn Sina'ya Göre Ruhun Maddi Cisimlere Tesiri)*, *Two Methods of Interpreting the Sacred Book (Kutsal Kitabı Yorumlamanın İki Yolu)*. İngilizce, Arapça, Farsça ve Almanca bilmektedir. Yazar, felsefe, eleştirel düşünme ve akademik kültür hakkında *Düşünmenin Alfabetesi: Bir Eleştirel Düşünme Kitabı* (2020), *Araştırmamanın Alfabetesi: Yeni Başlayanlar ve Yeniden Başlamak İsteyenler için Akademi Kültürü* (2021), *Düşün Bir De Sağlıklı Düşün* (2022) ve *Gerçeklik Yeniden: Metafizığe Dönüş Üzerine Bir İnceleme* başlıklı kitapları kaleme almıştır.

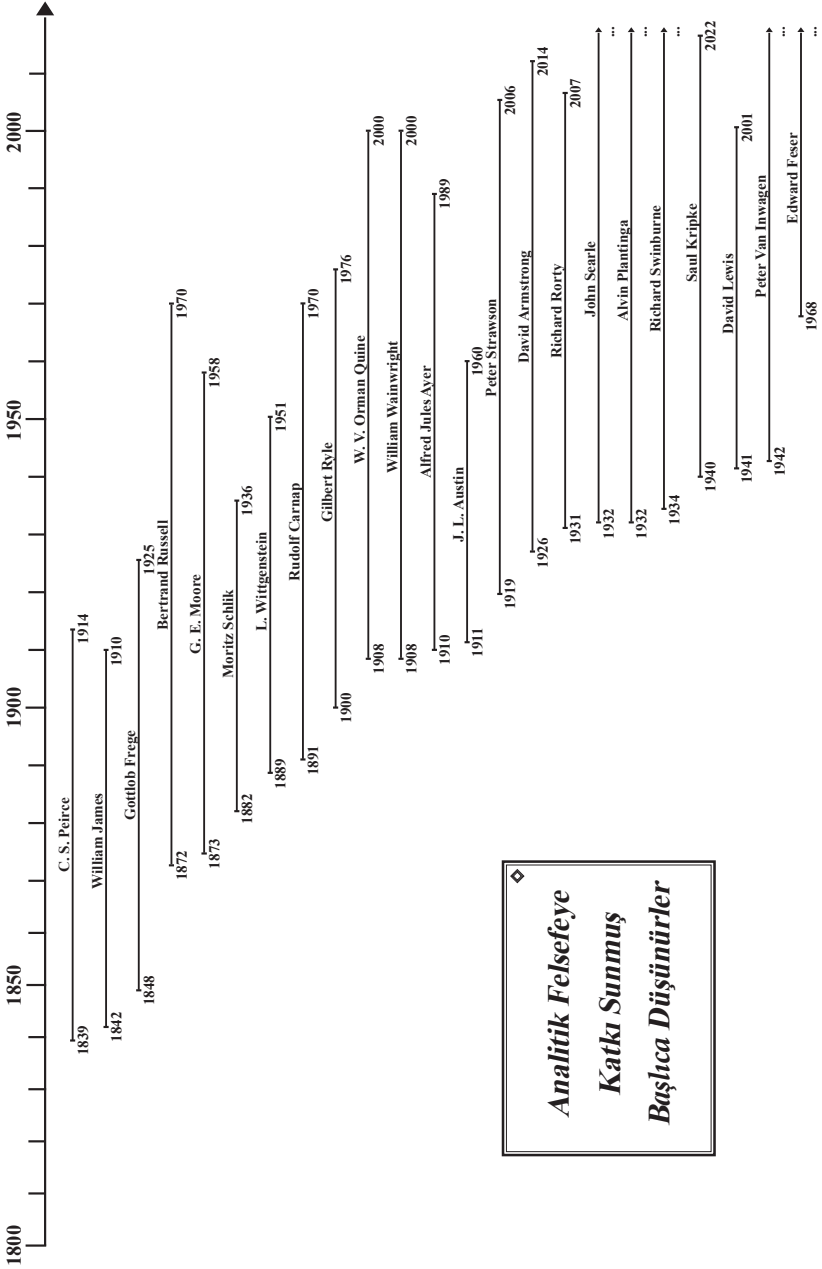
Fatma Zehra SELVİ

1999 yılında Ankara'da doğdu. 2022 yılında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu. Şu anda İbn Haldun Üniversitesi'nde Felsefe bölümünde yüksek lisans yapmaktadır. İlgilendiği alanlar başlıca din felsefesi ve epistemolojidir. İngilizce bilmektedir.

İÇİNDEKİLER

Zaman Çizelgesi -----	6
Takdim-----	13
Önsöz-----	15
Giriş-----	17
1. Analitik Felsefenin Temelleri -----	29
2. Dilde Gerçeklik -----	43
3. Doğruluk ve Bilgi -----	53
4. Ahlak ve Siyaset-----	67
5. Rasyonalite ve Din -----	75
6. Dine Analitik Yaklaşım -----	87
7. Dini Epistemoloji -----	97
8. Analitik Felsefe Klasikleri -----	111
Kaynakça-----	121
Dizin-----	123

ZAMAN ÇİZELGESİ

**Analistik Felsefeye
Katkı Sunmuş
Başlıca Düşünürler**

*ANALİTİK FELSEFE
OKUMALARI*

KİTAPTA YER ALAN BÖLÜMLER

Analitik Felsefenin Temelleri (s. 29)

Kantçı bilgi anlayışı. Platoncu bilgi anlayışı ile farkları. Kant sonrasında mantıkta ve matematikteki problemler. Frege'nin aritmetiğin temellerine dair görüşü. Russell ve Wittgenstein'in bunu dil felsefesine aktarması.

Dilde Gerçeklik (s. 43)

Kavramların oluşumu. Kavram ve anlam ilişkisi. Gerçeklik ile ne kastedilir? Dilde gerçeklik ve dili aşan gerçeklik ayrımı. Özcü metafizik ve gerçeklik. Psikolojizme karşı analitik felsefe.

Doğruluk ve Bilgi (s. 53)

Yargıların felsefedeki rolü. Analitik felsefe argümantatif ve uyanıktır. Sanat yapmak ve sanat felsefesi yapmak farklı şeylerdir. Sanat felsefesi analiz etmeyi gerektirir. Öznel ve nesnel yargılar. Yargılardan bilginin çıkarılması. Postyapısalcılara eleştiri. Bilgi kanıt ister. Kanıt toplumsal değildir, kanıt toplama yöntemi toplumsaldır.

Ahlak ve Siyaset (s. 67)

Aksiyolojik alanda analitik felsefe. Normların tarihselliği. Ahlakî akıl yürütmenin temel öncülleri. Gerekçelere neden gerekçe olduğunu bilmek için en temel normatif inançları bilmek gerekir. Analitik felsefe ve ideoloji.

Rasyonalite ve Din (s. 75)

Din, felsefeye uygun bir konu mudur? İnancın rasyonelliği. Basit inançlar da rasyonel temele deyanabilir. Rasyonellik toplumda ortaya çıkar. Kesinlik kaygısından vazgeçmek. File dokunan körler yani yargıların perspektife bağlılığı. Kendimizi kandırmamanın yolu rasyonalitedir.

Dine Analitik Yaklaşım (s. 87)

Dini inanç, doğru olana inanmayı gerektirir. Her inanç doğru olamaz. Din felsefesi, dinin bilişsel içeriğiyle ilgilidir. İnançların netleştirilmesi hedeflenir. Dinin rasyonellik şartları, bilimden farklıdır.

Dini Epistemoloji (s. 97)

Dini inançlar ve yanlışlanabilirlik ilkesi. Blikler. İzole inanç yoktur. Din felsefesinde doğrulama. Reformcu epistemoloji taraftarları. Delilleri çeşitlendirmek mümkün müdür? Wittgenstein ve açıklamacı din felsefesinin yeterliliği. Din, yalnızca dünyadaki hallerinden ibaret değildir.

Analitik Felsefe Klasikleri (s. 111)

Analitik felsefede etkili olmuş kitaplardan 21 tanesinin kısaca tanıtımı ve neden etkili olduğuna dair birkaç cümle.

*Felsefenin bir sevgi meselesi olduğunu
öđreten hocam Gürbüz Deniz'e – Y.R.*

TAKDİM

Anadolu İlahiyat Akademisi bünyesinde yer alan Geleceğin Akademisyenlerini Arıyoruz Projesi 2015 tarihinden bu yana lisans ve lisansüstü öğrenciler için sistematik dersler düzenlenmektedir. Yılın farklı zamanlarında belirli temalar doğrultusunda yapılan bu dersler, öğrenci merkezli olup akademinin özünde yer alan bilgiyi alma ve aktarma ilkesine hizmet etme amacı taşımaktadır. Bu amaç doğrultusunda katılımcılara gösterilen özen, ders veren hocalara karşı da gösterilmiş ve seçilen her bir konunun uzmanını öğrencilerimizle buluşturmak için titizlikle çalışılmıştır.

Öğrencilerin çok yönlü düşünmelerine ve disiplinlerarası çalışmaları tanımalarına yardımcı olurken oluşturduğumuz tartışma ortamı ve yıl içerisinde farklı temalar altında düzenlediğimiz felsefe dersleri, sistematik bir felsefe okumaları düzenleme ihtiyacını doğurmuştu. Bu ihtiyaca en iyi şekilde karşılık verebilmek adına daha önce projemizde pek çok ders veren Dr. Öğr. Üyesi Yasin Ramazan Başaran ile Analitik Felsefe Okumaları ders serisi projesi planlandı. Böylece felsefeye yüksek ilgi duyan yahut bizzat felsefe alanında çalışmalar yürüten öğrencilerle birlikte yoğun tartışmalar ve analitik düşünme pratikleriyle geçen yedi derslik serüvenimiz 2021 yılında başlamış oldu. İki haftada bir kurumumuzda periyodik olarak gerçekleştirilen bu derslere katılımcılar, Yasin hocamızın belirlediği ön okuma metinlerini okuyarak katıldılar ve ders sırasında aktif katılım göstererek beklenen tartışma ortamını oluşturdular. Bir yılın sonunda,

analitik düşünmenin nasıl gerçekleştiğini, günlük hayatımızda ve düşünme biçimlerimizdeki yansımaları izleyerek öğrenme fırsatı yakaladığımız okuma serisi, başarıyla tamamlanmış oldu.

Geleceğin Akademisyenlerini Arıyoruz Projesi içerisinde düzenlemiş olduğumuz felsefe okumalarının ilk serisi özelliğiyle bizim için ayrı bir yeri olan Analitik Felsefe Okumalarının bugün, projenin eline aldığı ilk kitap olarak da bizi oldukça heyecanlandırıldığını belirtmek isterim. Bizim için başlangıç niteliği taşıyan bu adımlar, siz bu kitabı okurken hızla devam etmektedir. Projemiz derslerinden hazırlanan diğer kitaplarımızın da zaman içerisinde yayımlanacağını siz okuyucularımıza müjdelemek isterim.

Bu süreçte projemize ve öğrencilerin zihin dünyasına en büyük katkıyı sunan Yasin Ramazan hocamıza sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Herhangi bir konuşmayı metne aktarmanın zorluğu bir yana, yoğun tartışmalarla işlenen bir felsefe ders serisini metne dönüştürerek siz okuyuculara sunan Fatma Zehra Selvi'ye özellikle teşekkür ederim. Projemizin yazarı ve bu ders serisinin fikir babası Abdullah Yasir Can'a ve birlikte çalışmaktan büyük keyif aldığım koordinasyon ekibime gönülden teşekkür ederim. Son olarak en büyük teşekkür, bizleri bu değerli çatı altında birleştirerek düşünce dünyamızı zenginleştirme fırsatı sunan kurucu müdürümüz Tuncer Namli'ya ve bu zenginliği daha geniş kitlelere sunma noktasında desteğini esirgemeyen FCR Yayın Grubu Editörü Hüseyin Nazlıyıldırım'dır.

Hayrunnisa AKGÜN
Proje Koordinatörü

ÖN SÖZ

Son dönemlerde Türkçede analitik felsefeyle ilgili yazında bir artış gözlemlense de çoğu metnin çeviri olması ve metinlerin doğduğu tartışma çerçevesinin aktarılmamış olması analitik felsefeye olan ilginin sınırlı kalmasına neden olmaktadır. Bu çalışmada, analitik felsefeyi tarihsel kökleri itibariyle değil, işlediği felsefi sorunlar ve bu sorunları işleme tarzıyla göstermek istedik. Bu sayede, hem analitik felsefeyle ne yaptığımızın ve ne yapmak istediğimizin anlaşılmasını hem de Türkçe literatürü genişletecek bir çerçeveyi sunma peşindeyiz.

Kitabı oluşturan metinler, Anadolu İlahiyat Akademisinde 2021-2022 yılında bir yıl süreyle düzenli aralıklarla gerçekleştirilen yedi dersin *Abdullah Yasir Can*'ın teklifiyle yazıya dökümünden meydana geldi. Dersler analitik felsefeyi felsefe yaparak sorunlara ve sorulara eğilerek öğretmek niyetiyle tasarlandığı için metinlerin de pedagojik yönünün ağır bastığını söylemek gerekir. Metinlerde geçen argümanlar, etrafında birçok tartışmanın döndüğü geniş çerçevelerin daraltılmış ve bu yüzden olduğundan bir dereceye kadar farklı halini yansıtır ve bu haliyle daha derin tartışmalarda kullanılırsa hatalı sonuçlara neden olabilir. Ancak yine de söylenebilir ki bu metinler analitik felsefeye meraklı okuru derin tartışmalara yönlendirecek açıklığa sahiptir. Bunun için kitabın sonunda, analitik felsefe klasiklerini içeren açıklamalı bir kaynakça bulacaksınız.

Bu metinlerin, felsefeye ilgi duyan ama ülkemizde daha yaygın bir şekilde yapılan kıta felsefesinde aradığını bulamayan okurlara yol göstermesi en büyük dileğimizdir. Felsefe, bir tartışma geleneğiyle oluşmuşsa aynı şekilde tartışmalarla geleceği şekillendirecektir. Bu anlamda, samimi felsefe tartışmalarının kıta felsefesi yanında analitik felsefenin de katkılarıyla oluşacağı açıktır. Umuyoruz ki bu tartışmalarda yer alacak geleceğin felsefecileri, buradaki metinlerden faydalanarak kendi yolculuğuna çıksın.

Giriş metni içeride okuru neler beklediğini göstereceği diye bu kitap için yazıldı. Metinlerin ilk üçü analitik felsefenin mantıksal, dilbilimsel ve epistemolojik temellerine, dördüncüsü analitik ahlak ve siyaset felsefesinin çerçevesini çizmeye ayrıldı. Son üç metin ise ilk üç bölümdeki temellere dayanarak nasıl analitik din felsefesi yapıldığını örneklemek için daha ayrıntılı tartışmalar içeriyor.

Analitik felsefenin daha iyi anlaşılması ve ülkemizde yeni bir soluk kazanması adına istekli ve zeki öğrencilere bu derisi alma imkanını sunmakla kalmayan, aynı zamanda bu dersleri kitaba çevirerek daha geniş kitlelere ulaştıran Anadolu İlahiyat Akademisinin kurucusu *Tuncer Namlı*'ya ve onun değerli yöneticilerine, *Badel Yıldırım*'a ve organizasyonda yer alan tüm arkadaşlara, hafta sonlarını felsefe dersine ayıracak kadar özverili öğrencilere ve kurumda ikram edilen kekleri yapan Fatma hanıma teşekkür ederiz.